

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О. М. БЕКЕТОВА

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

В. М. Бабасв

10 2014 р.

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво»

напрямів 6. 030504 «Економіка підприємства»

6. 030509 «Облік і аудит»

(шифр дисципліни за ОПП ПНЗЕ - 1)

Стандарт чинний з дати затвердження

Харків - 2014

РОЗРОБЛЕНО: Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

КАФЕДРА: економічної теорії

РОЗРОБНИК: ст. викл. Штефан С.І.

ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ _____ (Решетило В.П.)

26 червня 2014 р., протокол № 10.

Схвалено **випусковими** кафедрами:

Економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку

Протокол від 29 серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри _____ (Димченко О. В.)

Фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту

Протокол від 28 серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри _____ (Момот Т. В.)

Програма відповідає формі Програми навчальної дисципліни, що затверджена
Наказом по ХНУМГ ім. О. М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. № 46-01.

Методист НМВ _____ (Фридрих О.В.) « 7 » лютого 2014 р.

Обговорено та рекомендовано до затвердження науково-методичною радою
факультету економіки і підприємництва

Голова Вченої ради _____ (Соловйов О.В.) 30 серпня 2014 р., протокол №1

Цей стандарт не може бути тиражований або відтворений будь яким способом без
письмової згоди ХНУМГ ім. О. М. Бекетова

© ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2014 рік
© Штефан С. І., 2014 рік

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Політична економія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр напрямів: 6. 030504 «Економіка підприємства», 6. 030509 «Облік і аудит».

Навчальним планом передбачені фахові спрямування: «Економіка підприємства», «Економіка підприємства зі знанням іноземної мови», «Економіка підприємства з поглибленим знанням права господарської діяльності», «Облік і аудит», «Облік і аудит зі знанням іноземної мови», «Облік і аудит з поглибленим знанням права господарської діяльності».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є економічні відносини в їх єдності з продуктивними силами, політичними, ідеологічними, національними та іншими інститутами суспільства та економічні закони суспільного виробництва.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Історія України	Макроекономіка
	Мікроекономіка
	Історія економіки та економічної думки
	Міжнародна економіка
	Регіональна економіка

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів (ЗМ):

ЗМ 1. Загальні основи економічного розвитку

ЗМ 2. Загальні основи ринкової економіки

ЗМ 3. Економічне зростання і соціально-економічний прогрес

ЗМ 4. Формування і розвиток сучасних соціально-економічних систем

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Політична економія» є формування ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності задовольняти потреби людей.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Політична економія» є:

– на методологічних засадах цивілізаційної теорії розвитку суспільного виробництва
– продуктивних сил і економічних відносин – сформуванню певний тип економічного мислення, економічну психологію та світогляд студентів,

– забезпечити засвоєння ними знань та методів цивілізаційного, синергетичного та діалектичного аналізу економічного життя суспільства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- соціально-економічні відносини у суспільстві та їх особливості у різних економічних системах;
- причинно-наслідкові зв'язки, які відображають економічні закони: грошового обігу, попиту та пропозиції, вартості та інші;
- виробництво, розподіл та перерозподіл вартості, роль ринку та держави у цих процесах;
- особливості економічних відносин між державами, шляхи концентрації виробництва, ефективного використання ресурсів;
- моделі розвитку ринкової економіки;
- напрями реформування соціально-економічних відносин в Україні;

вміти :

- урахувати основні економічні закони у процесі професійної діяльності;
- формувати й обробляти необхідну інформаційну базу щодо конкурентного середовища підприємства;
- розраховувати основні економічні показники, що оцінюють ефективність виробництва;
- оцінювати альтернативну вартість ресурсів, що використовуються в процесі виробництва;
- на основі аналізу наявних споживчих благ, використовуючи класифікаційні ознаки, класифікувати та визначати потреби суспільства.

мати компетентності:

- здатність аналізувати і оцінювати сучасні економічні процеси в Україні;
- здатність оцінювати альтернативну вартість ресурсів, що використовуються в процесі виробництва;
- здатність формувати й обробляти необхідну інформаційну базу щодо конкурентного середовища підприємства;
- здатність розраховувати основні економічні показники, що оцінюють ефективність виробництва;
- здатність моделювання оптимальних шляхів використання обмежених економічних ресурсів підприємства.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 / 5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні основи економічного розвитку.

Тема 1.1 Предмет і метод політичної економії.

1. Предмет і функції політекономії.

2. Основні методи пізнання соціально-економічних процесів.

Тема 1.2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці.

1. Процес виробництва і виробничі можливості суспільства.
2. Продукт виробництва. Зміст і характер праці.

Тема 1.3. Економічні потреби та інтереси

1. Суть і класифікація економічних потреб.
2. Економічні інтереси: суть, види й взаємодія.

Тема 1.4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку.

1. Суть і класифікація економічних систем.
2. Власність як економічна категорія.

Тема 1.5. Товарна організація суспільного виробництва. Товар і гроші.

1. Характеристика натурального і товарного виробництва.
2. Товар і його властивості. Теорії вартості.
3. Суть, еволюція, функції і типи грошей.
4. Закони грошового обігу. Інфляція.

Змістовий модуль 2. Загальні основи ринкової економіки.

Тема 2.1. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.

1. Капітал як економічна категорія. Кругообіг і оборот капіталу.
2. Суть, форми й системи заробітної плати.

Тема 2.2. Витрати виробництва і прибуток.

1. Витрати виробництва, їх суть і види.
2. Суть і структура прибутку. Норма прибутку.

Тема 2.3. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.

1. Ринок: суть, функції та умови формування. Класифікація ринків.
2. Конкуренція як ключова складова ринкового механізму.
3. Суть і суперечності ринкового ціноутворення.

Тема 2.4. Домогосподарство в системі економічних відносин

1. Суть і економічні функції домогосподарств.
2. Основні особливості поведінки домогосподарств.

Тема 2.5. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.

1. Підприємство як головна виробнича ланка економіки.
2. Маркетинг і менеджмент у сучасній діяльності підприємств.
3. Валовий дохід і прибуток як кількісні характеристики діяльності підприємств.

Тема 2.6. Галузеві особливості виробництва й функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.

1. Особливості функціонування капіталу у сфері обігу.
2. Реальний і фіктивний капітал.
3. Особливості підприємництва в аграрній сфері економіки.

Змістовий модуль 3. Економічне зростання і соціально-економічний прогрес.

Тема 3.1. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми

1. Сутність і види суспільного відтворення.
2. Суспільний продукт: основні форми та методи обчислення.
3. Сутність і структура національного багатства.
4. Ринковий кругообіг і макроекономічна рівновага.

5. Розподіл національного доходу і об'єктивні основи формування доходів населення.

6. Національний дохід, споживання і заощадження.

Тема 3.2. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.

1. Економічне зростання і економічний розвиток.

2. Сутність і види економічних циклів.

3. Сутність, види й показники зайнятості та безробіття.

4. Державне регулювання ринку праці.

Тема 3.3. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції.

1. Сутність і структура господарського механізму.

2. Необхідність і сутність втручання держави в економіку.

3. Економічні функції держави.

Змістовий модуль 4. Формування і розвиток сучасних соціально-економічних систем.

Тема 4.1. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.

1. Сутність і етапи розвитку ринкового господарства. Змішана економічна система.

2. Сутність та основні риси перехідних економічних систем.

3. Соціально-економічні особливості країн з перехідною економікою.

Тема 4.2. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.

1. Суть і структура світового господарства.

2. Форми міжнародних економічних відносин.

Тема 4.3. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України.

1. Сутність і класифікація глобальних проблем.

2. Глобалізація та її сучасні проблеми.

Індивідуальні завдання:

- контрольна робота для студентів заочної форми навчання.

3. Рекомендована література

1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе: пер. с англ. / М. Блауг.– М.: Дело ЛТД, 1994. – 720 с.

2. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / за ред. О. Г. Білоруса. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.

3. Економічна теорія: політекономія / за ред. В. Д. Базилевича – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с.

4. Зазимко А. З. Політична економія: навч. посібник / А. З. Зазимко.– К.: КНЕУ, 2006. –358 с.

5. Макконнелл К. Р. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. Т.1. – К. Р.Макконнелл, С. Л.Брю– М.: Республика, 1992. – 399 с.

6. Основи економічної теорії: підручник / за ред. А. А. Чухна. – К.: Вища школа, 2001. – 364 с.

7. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: підручник / за ред. Г. Н.Климко. – К.: Знання-Прес, 2002. – 615 с.
8. Перехідна економіка: підручник / за ред. В. М. Гейця. – К.: Вища школа, 2003. – 591 с.
9. Політична економія: навч. посібник / за ред. К. Т. Кривенка. – К.: КНЕУ, 2005. – 508 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання – комплекти тестових завдань поточного контролю за змістовими модулями, екзаменаційні білети.

АНОТАЦІЯ

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

Мета вивчення: формування ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності задовольняти потреби людей.

Предмет дисципліни: економічні відносини в їх єдності з продуктивними силами, політичними, ідеологічними, національними та іншими інститутами суспільства та економічні закони суспільного виробництва.

Змістові модулі: загальні засади економічного розвитку; загальні основи ринкової економіки; економічне зростання і соціально-економічний прогрес; формування і розвиток сучасних соціально-економічних систем.

ABSTRACT (ANNOTATION)

POLITICAL ECONOMY

The purpose: formation of system knowledge about the economic relations as to the public mode of production, problems of an effective using of the limited productive resources and ways of satisfying of public needs in different socio-economic formations.

The subject matter: the economic relations in their unity with productive forces, political, ideological, national and other institutes of a society.

Content module: the general bases of economic development; the general bases of the market economy; economic growth and socio-economic progress; formation and development of modern socio-economic systems.

АННОТАЦИЯ

ПОЛИТИЧЕСКАЯ ЭКОНОМИЯ

Цель изучения: формирование общих знаний об экономической системе общества, законы их функционирования и развития для понимания факторов зарождения, утверждения и направлений развития современных социально-экономических систем, их способности удовлетворять потребности людей.

Предмет дисциплин: экономические отношения в их единстве с производительными силами, политическими, идеологическими, национальными и другими социальными институтами и экономические законы общественного производства.

Модули содержания: общие основы экономического развития; общие основы рыночной экономики; экономический рост и социально-экономический прогресс; формирование и развитие современных социально-экономических систем.